

تحمید

پروردگار! بر محمد و آل او درود فرست به همان اندازه که شیطان در کمرای و شقاوت است، ما را از هدایت بهره مند فرما، و بر خلاف کمرای

و اغوای او، ما را از او و توشه تقوا عطا فرما و بر خلاف راه او که راه تباهی است ما را به پرہیزگاری ببر.

پروردگار! شیطان را در دلهای ما جای نبخش و برای او در آنچه نزد ما است جایگاهی آماده نکن.

پروردگار! باطلی را که برای ما می آید به ما بشناسان و چون آن را به ما شناسندی ما را از آن نگهدار. چشم ما را به چیزی که بتوانیم با آن

شیطان را بفزیم بینا فرما و به قلب ما الهام فرما که برای دور کردن او چیزی فراهم کنیم. از خواب غفلت که میل به او را در خود دارد،

بیدارمان کن و با توفیق خود، ما را به خوبی کمک کن که با وی بجنگیم.

پروردگار! دل های ما را با انکار محبت و طاعت شیطان آساری فرما و شکستن رشته های دام وی را به ما لطف کن. پروردگار! بر محمد و آل

او درود فرست و سلطنت شیطان را از محیط زندگی ما بگردان و امیدش را برای همیشه از اغوای ما به نومیدی بدل کن. او را از حرص به

اغوای ما بازدارد.

تقدیم بہ

تقدیم بہ امیر مومنان، حضرت علی ابن ابی طالب (علیہ السلام) و اہل بیت عصمت و طہارت (علیہم السلام)

تقدیم بہ قطب عالم امکان، حضرت ولی عصر (عجل اللہ تعالیٰ فرجہ شریف)

تقدیم بہ امامان عاشقان و ارواح طیہ شہدا

تقدیم بہ روح مرحوم پدرم

و تقدیم بہ مادر عزیز و ہمسر کرامی ام کہ در راہ تحصیل و فراگیری علوم دینی مریاری کردند.

تقدیر و شکر

ادب اقتضای کند که انسان در برابر احسان و خوبی دیگران به شکر و سپاس برخیزد، امام صادق (علیه السلام) نیز در این باره

می فرماید پاسکزاری کن از کسی که به تو احسان نموده، زیرا اگر از احسان پاسکزاری کنی پایداری می شود و اگر ناپاسی کنی

دوام نمی آورد. لذا از سرکار خانم راستین فرواستید دیگری که با سعه صدر، مراد تهیه و تنظیم این تحقیق یاری کرده اند

کمال شکر و قدردانی را می نمایم و از خداوند متعال برای این عزیزان سلامت و سعادت را خواهم نمود.

چکیده

شیطان در لغت به معنای موجود متمرّد ، یاغی و سرکش است که از درگاه رحمت الهی رانده شده است . اگر ریشه واژه شیطان دشمن در نظر گرفته شود به معنای بَعْدَ یعنی دور شده از رحمت الهی است و اگر شیط باشد مقصود کسی است که از خشم و حسادت سوخته است. وقتی کلمه شیطان گفته میشود ، ذهن متوجه به آن ملعونی است که به خاطر تکبر رو در روی خداوند متعال ایستاد. شیطان به پاس سالها عبادت ، از خداوند متعال مهلت زندگی خواست تا دام های خود را بگستراند و عده ای را همراه خود کند و به گمراهی کشاند . امام علی (علیه السلام) انسان کامل و هدایت یافته ای است که شیطان و شگردهایش را در گمراه کردن بخوبی شناخت و در برابر آن با تمام توان ایستاد و به دیگران نیز آنها را معرفی کرد . امام علی (علیه السلام) در این معرفی می فرماید : سیر نفوذ شیطان در انسان گام به گام و تدریجی است . شیطان در این نفوذ به اختیار انسان وارد نفسش میشود . او را سرگرم آرزوهای دور و دراز سراب گونه ، هوای نفس و حب دنیا می کند . و با این روش فرصتها را گرفته و انسان را در عمق فراموشی و غفلت می برد . از دیگر روشهای شیطان در گمراهی انسان ، صحنه پردازی و زیباسازی کارهای زشت است . به این طریق که شیطان معاصی را رنگ و لعاب

زیبا می زند تا انسان شیفته آن شود و تمایل به آن نشان دهد و به سویش آید .
برای مبارزه با نفوذ شیطان در نفس حضرت علی (علیه السلام) معتقد است ؛ با
تقوی و پرهیزگاری ، محاسبه و ارزیابی نفس ، استعاذه و استغفار به درگاه الهی و
پایبندی به فرامین الهی همچون نماز و روزه می توان انسان را از این دشمن دیرینه
رهایی داد و به کمال شایسته اش رساند .

کلید واژه : شیطان ، گمراهی ، انسان ، امام علی (علیه السلام) راهکار ، مقابله

همچنانکه جامعه امروزی شاهد هستیم برخی از افراد بخصوص جوانانی که تحت تاثیر شبکه های ضد ارزش و اسلامی قرار گرفته اند ، به دنبال شبهات بی اساس طرح شده ، از سوی بیگانگان می روند و چون حالتی مغرضانه به همراه سفسطه در آنها ایجاد می شود، هیچ گاه برای این شبهات پاسخ قانع کننده ای پیدا نمی کند ، در نهایت با کمرنگ شدن ایمان و اعتقادشان به اسلام ، تدریجاً دست از اسلام ناب برمی دارند و رو به سوی برخی از ادیان و یا حتی فرقه های ضاله می آورند .

بنابراین دعوت به گناهان از سوی شیطان ، از گناهان کوچک و گاه از انجام مکروهات و ترک مستحبات آغاز میشود تا انسان را به گناهان صغیره و تکرار آن و رسیدن به کبائر و بالاخره سست کردن عقاید فرد و کفر و ارتداد بکشاند .

واضح است که وسوسه و جنگ بی پایان شیطان با انسان ادامه دارد . اگر او از یکی از راه های گمراه کردن انسان که در پیش گرفته ، ناامید شود راه دیگری بر می گزیند و آنقدر در هدف خود که همانا به گمراهی کشاندن افراد می باشد مداومت می کند تا به هدفش نایل شود .

یکی را حُبّ مال دنیا را در دلش تقویت می کند ، سپس برای جمع کردن مال ، او را به هر کار خلاف و نامشروعی تشویق می کند که به تبع آن لقمه های حرام وارد شکم ها میشود که خود زمینه ساز انواع معاصی میشود .

یکی را حسن خلق ، بخشش را در درونش می کشد و بابت اخلاقی و سوء ظن نسبت به دیگران، باعث دور شدن از خانواده و در نهایت فروپاشی خانواده ها و به دنبال آن درگیر تبعات ناهنجار آن میشوند .

شیطان مصمم است و مستمر عمل میکند تا بالاخره انسان را رهسپار دوزخ کند.

منابع

قرآن

نهج البلاغه

- ۱- ابن ابی الحدید ، عبدالحمید بن هبه الله ، ترجمه و شرح نهج البلاغه ، غلامرضا لایقی ف جلد ۲ ، چاپ اول ، تهران ، کتاب بستان ، ۱۳۸۸
- ۲- اکبری ، محمود ، دام ها و گام های شیطان ، چاپ اول ، قم ، سما قلم ، ۱۳۸۴
- ۳- ابوالفتح رازی ، حسین بن علی ، روض الجنان و روح الجنان ، فی تفسیر قرآن ، محمدباقر یاحقی ، جلد ۱۲ ، مشهد ، بنیاد پژوهش اسلامی ، ۱۳۷۶
- ۴- ارفع ، کاظم ، اخلاق در نهج البلاغه (ردایل) چاپ اول ، بی جا ، موسسه تحقیقاتی و انتشاراتی فیض کاشانی ، ۱۳۷۶
- ۵- ابن بابویه ، محمد بن علی ، خصال ، علی اکبر غفاری ، جلد دو ، قم ، جامعه مدرسین ، ۱۳۶۲
- ۶- انیس ، ابراهیم ، فرهنگ المعجم الوسیط ، محمد بندریگی ، جلد اول ، چاپ دوم ، بی جا ، انتشارات اسلامی ، ۱۳۸۶
- ۷- بیستونی ، محمد ، شیطان شناسی از دیدگاه قرآن ، تهران ، بیان جوان ، ۱۳۸۲
- ۸- تمیمی آمدی ، ابوالفتح عبد الواحد بن محمد ، غرر الحکم و دررالکلم ، هاشم رسولی محلاتی ، جلد ۱ و ۲ ، چاپ یازدهم ، تهران ، نشر فرهنگ اسلامی ، ۱۳۸۸
- ۹- تقوی دامغانی ، سیدرضا ، دشمن شناسی ، چاپ اول ، بی جا ، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی ، ۱۳۶۹
- ۱۰- جعفری ، محمدتقی ، ترجمه و تفسیر نهج البلاغه ، جلد ۱۳ و ۳ و ۱ ، چاپ ششم ، تهران ، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ، ۱۳۷۷
- ۱۱- جعفری ، محمدحسین ، تو به زیباترین پوزش ، چاپ شانزدهم ، قم ، انتشارات نشر فائز ، ۱۳۸۴

- ۱۲- خمینی ، روح الله ، اربعین حدیث ، جواد محدثی ، چاپ ششم ، قم ، نشر هاجر ، ۱۳۸۹
- ۱۳- حیدری ، احمد ، جن ، ابلیس و شیطان در آینه حدیث و قرآن ، چاپ دوم ، قم ، انتشارات حضور ، ۱۳۸۷
- ۱۴- حسینی دشتی ، مصطفی ، معارف و معاریف دایره المعارف جامع اسلامی ، جلد سوم ، چاپ اول ، تهران ، موسسه فرهنگی آرایه ، ۱۳۸۵
- ۱۵- دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه ، جلد ده ، چاپ دوم ، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران ، ۱۳۷۷
- ۱۶- دستغیب ، عبدالحسین ، استعاذه ، بی جا ، ۱۳۶۲
- ۱۷- رازینی ، علی ، پژوهش پیرامون مفردات قرآن ، چاپ اول ، تهران ، دفتر پژوهش و نشر سهروردی ، ۱۳۸۱
- ۱۸- رازی ، حسین ابن علی ابوالفتوح ، روض الجنان و روح الجنان فی التفسیر قرآن ، محمدباقر ، یاحقی ، جلد دوازدهم ، مشهد ، بنیاد پژوهش های اسلامی ، ۱۳۷۶
- ۱۹- راغب اصفهانی ، حسین ابن محمد ، مفردات الفاظ قرآن ، مصطفی رحیمی نیا ، چاپ اول ، نشر سبحان ، ۱۳۸۶
- ۲۰- سعیدی مهر ، محمد ، آموزش کلام اسلامی ، جلد اول ، چاپ دوازدهم ، قم ، انتشارات کتاب طه ، ۱۳۹۲
- ۲۱- سلیمانی ، آشتیانی ، مهدی ، مجموعه گل (چهل حدیث ذکر) ، چاپ اول ، مشهد ، آستان قدس رضوی ، ۱۳۹۱
- ۲۲- صادقی ، علیرضا و رادمرد ، صغری ، ابلیس در آیات و روایات ، چاپ اول ، قم ، انتشارات آوای زیستن ، ۱۳۹۲
- ۲۳- طباطبایی ، محمدحسین ، تفسیر المیزان ، محمدباقر موسوی همدانی ، جلد ۵ ، قم ، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ، ۱۳۷۴

- ۲۴- فیض کاشانی ، محمد بن شاه مرتضی ، علم الیقین ، محسن بیدار فر ، جلد اول ، اول ، قم ، انتشارات بیدار ، بی تا
- ۲۵- قرائتی ، محسن ، گناه شناسی ، چاپ اول ، پیام آزادی ، ۱۳۶۹
- ۲۶- قمی ، عباس ، سفینه البحار مدینه الحکم ، والا آثار مع تطبیق نصوص ، جلد اول ، lib . eshia . ir
- ۲۷- کلینی ، محمد بن یعقوب بن اسحاق ، اصول کافی ، غفاری ، علی اکبر و آخوندی محمد ، جلد دوم ، تهران ، انتشارات دارالکتب اسلامیة ، ۱۴۰۷
- ۲۸- گویا ، عبدالعلی ، علی علیه السلام وسالکین راه شیطان ، چاپ اول ، قم ، انتشارات دلیل ما ، ۱۳۸۵
- ۲۹- مصباح یزدی ، محمدتقی ، بهترین ها و بدترین از دیدگاه نهج البلاغه ؛ چاپ سوم ، قم ، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ، ۱۳۸۹
- ۳۰- مطهری ، مرتضی ، آزادی معنوی ، چاپ ۶۸ ، تهران ، انتشارات صدرا ، ۱۳۹۴
- ۳۱- مغنیه ، محمد جواد ، فی ظلال نهج البلاغه (حکمت) ، غلامحسین انصاری ، چاپ اول ، تهران ، سازمان تبلیغات اسلامی ، نشر بین الملل ، ۱۳۹۲
- ۳۲- مصباح یزدی ، محمدتقی ، بر درگاه دوست ، عباس قاسمیان ، چاپ اول ، قم ، موسسه آموزشی و پژوهش امام خمینی (ره) ، ۱۳۷۶
- ۳۳- مکارم شیرازی ، ناصر ، پیام امیرالمومنین (شرح تازه و جمعی بر نهج البلاغه) جلد ۷ و ۵ و ۲ و ۱ ، چاپ دوم ، تهران ، دارالکتب الاسلامیه ، ۱۳۷۵
- ۳۴- ملکی تبریزی ، میرزا جواد اقا ، اسرار الصلوه ، سید مصطفی آل سید غفور ، چاپ سوم ، قم ، ذوی القربی ، ۱۳۹۲
- ۳۵- معین ، محمد ، فرهنگ فارسی ، جلد ۲ و ۱ ، چاپ سوم ، تهران ، انتشارات ادنا ، ۱۳۸۴
- ۳۶- میرحیدری ، جعفر ، تاریخ انبیا (قصص القرآن) از ادم تا خاتم ، چاپ دوم ، تهران ، انتشارات تهران ، ۱۳۸۴

- ۳۷- مجلسی ، محمدباقر ، عین الحیاه ، کاظم عابدینی مطلق ، نوبت چاپ اول زمستان ، قم ، یقظه ، ۱۳۹۲
- ۳۸- محمدی ری شهری ، محمد ، میزان الحکمه ، حمیدرضا شیخی ، جلد ۹ و ۷ و ۶ ، چاپ اول ، قم ، دار الحدیث ، ۱۳۷۷
- ۳۹- نجارزادگان ، فتح الله ، مصاف بی پایان با شیطان ، چاپ دوم ، قم ، مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم ، ۱۳۸۵
- ۴۰- نراقی ، ملا احمد ، معراج السعاده ، موسوی کلانتری دامغانی ، چاپ هشتم ، تهران ، پیام آزادی ، ۱۳۹۰
- ۴۱- نوری ، حسین بن محمدتقی ، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ، موسسه آل البيت عليهم السلام ، جلد ۱۲ ، چاپ اول ، قم ، ۱۴۰۸ ق
پایان نامه حوزه :
- ۴۲- سمانه سبزی ، شیطان در آیات و روایات ، مدرسه علمیه الزهرا سلام الله علیها اراک ، پایان نامه سطح ۲ ، ۹۰
- ۴۳- احمد بن فارس ، ابوالحسین ، معجم مقاییس اللغة ، جلد سوم ، قم ، مکتب الاعلام الاسلامی ، ۱۴۰۴ ق
- ۴۴- ابن منظور ، جمال الدین محمد ، لسان العرب ، ج سیزدهم ، lib . eshia.ir
- ۴۵- راغب اصفهانی ، حسین بن محمد ، المفردات فی غریب القرآن جلد اول . lib . eshia.ir
- ۴۶- حر عاملی ، وسایل شیعہ الاسلامیه ، جلد ۱۷ ، انتشارات موسسه آل البيت ، قم ۱۴۱۰ lib . eshia.ir
- ۴۷- صاحب ، اسماعیل بن عباد ، المحيط فی اللغة ، جلد هفتم ، بیروت ، عالم الکتاب ، ۱۴۱۴ قمری
- ۴۸- راغب اصفهانی ، حسین بن محمد ، مفردات الفاظ قرآن ، قم ، ذوی القربی ، ۱۳۸۳
- ۴۹- حسن ، عمید ، فرهنگ فارسی عمید ، چاپ ۱۷ ، تهران ، امیرکبیر ، ۱۳۷۹ ، ص ۱۱۰۹